

Як виготовити облікову документацію на об'єкт культурної спадщини

Нарада з проблемних питань формування Державного реєстру нерухомих пам'яток України, проведена 18 жовтня цього року Міністерством культури та Науково-дослідним інститутом пам'яткоохоронних досліджень, показала, що багато фахівців на місцях не в повній мірі володіють необхідними для цієї справи знаннями. Понад те, не всім відомі навіть нормативні та методичні документи, якими слід керуватися при виготовленні облікової документації (паспорта та облікової картки) на кожен об'єкт, який пропонується для занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. А, як відомо, без облікової документації занесення об'єктів до реєстру не допускається. Тому нижче публікуємо повний пакет документів, якими слід керуватися при виготовленні облікової документації, тобто затверджені форми облікової картки, паспорта, методичні рекомендації (фактично, інструкція) щодо їх заповнення, а також методичні рекомендації щодо визначення предмету охорони об'єкта культурної спадщини. Останнє – дуже важливо для правильного визначення реальної історико-культурної цінності кожного об'єкта спадщини.

Про затвердження форм облікової картки та паспорта об'єкта культурної спадщини

Наказ

Міністерства культури і мистецтв України,
Державного комітету України з будівництва та архітектури
від 13 травня 2004 № 295/104

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
3 червня 2004 № 693/9292

На виконання пункту 3 постанови Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1760 "Про затвердження Порядку визначення категорій пам'яток для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України"

НАКАЗУЄМО:

1. Затвердити форми облікової картки та паспорта об'єкта культурної спадщини, що додаються.

2. Державній службі охорони культурної спадщини Мінкультури України та Управлінню реставрації та реконструкції історичної забудови Держбуду України:

забезпечити подання наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України;

у місячний термін після державної реєстрації довести цей наказ до відома Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

3. Контроль за виконанням наказу покласти на Голову Державної служби охорони культурної спадщини М.М.Кучерука та начальника Управління реставрації та реконструкції історичної забудови Держбуду України Т.П.Майстерчук.

4. Вважати такими, що не застосовуються, додатки 3, 4 до "Инструкции о порядке учета, обеспечения сохранности, содержания, использования и реставрации недвижимых памятников истории и культуры" до наказу Мінкультури СРСР від 13.05.86 № 203.

Міністр
культури і мистецтв України

Ю.П.Богуцький

Голова
Державного комітету України з
будівництва та архітектури

В.І.Череп

Затверджено
Наказ Мінкультури та Держбуду
від 13.05.2004 № 295/104

ОБЛІКОВА КАРТКА
об'єкта культурної спадщини

(найменування об'єкта)

вид	Тип	категорія пам'ятки

1. Дата утворення об'єкта:

2. Місцезнаходження об'єкта:

3. Охоронний № пам'ятки:

4. Дати і № рішень, відповідно до яких об'єкт узятो на державний облік та визначено категорію пам'ятки:

5. Функціональне використання:

сучасне використання	первісне призначення	інші (протягом часу існування об'єкта)

6. Стислий опис об'єкта:

Розташування	
Характеристи ка об'єкта	
Наявність творів мистецтва	

7. Перелік складових (для комплексу (ансамблю), визначного місця):

8. Ступінь схоронності об'єкта:

добрий, задовільний, незадовільни й, аварійний	
---	--

9. Наявність науково-проектної документації на об'єкт:

Найменування документації	Рік розроблення	Автор (організація)	Місце зберігання, інв. №

10. До облікової картки додаються графічні матеріали та фотофіксація:

Найменування матеріалів	Кількість	Дата виконання	Виконавець
Генеральний план з позначенням зон охорони			
План об'єкта			
Фото загального вигляду об'єкта			

Облікову картку склав:

Посада та назва організації	Спеціальність, кваліфікаційний рівень	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата складання

Керівник органу охорони культурної спадщини

(ініціали, прізвище, підпис, печатка)

Затверджено
Наказ Мінікультури та Держбуду
від 13.05.2004 № 295/104

ПАСПОРТ
об'єкта культурної спадщини

(найменування об'єкта)

Вид	тип	категорія пам'ятки

1. Дата утворення об'єкта:

2. Місцезнаходження об'єкта:

3. Охоронний № пам'ятки:

4. Дати і № рішень, відповідно до яких об'єкт узято на державний облік та визначено категорію пам'ятки:

5. Наявність охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок:

6. Власник:

7. Користувач:

8. Охоронний договір :

Від _____ № _____

9. Функціональне використання:

сучасне	первісне	інші (протягом часу існування об'єкта)

10. Історичні дані про об'єкт:

--

11. Відомості про сучасний стан об'єкта:

Розташування об'єкта і його роль у навколишньому середовищі	
Ландшафт	
Опис об'єкта	
Перебудови, втрати й історичні нашарування	
Наявність творів мистецтва та їх опис	
Опис території об'єкта	
Загальна оцінка технічного стану об'єкта, дата, № акта технічного стану	
Наявність інженерних мереж та інженерного обладнання	
Дата і № довідки про майнову цінність об'єкта, найменування організації, яка провела оцінку, вартість в гривнях	

12. Перелік складових (для комплексу (ансамблю), визначного місця) :

--

13. Територія об'єкта:

Площа	
Опис меж території об'єкта	

14. Оцінка антропологічної, археологічної, естетичної, етнографічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності об'єкта:

Якості об'єкта, завдяки яким він набуває культурної цінності як пам'ятка	
--	--

15. Зони охорони пам'ятки:

Організація-розробник науково-проектної документації	
Дата розроблення науково-проектної документації	
Дата і номер документа про затвердження науково-проектної документації	
Короткий опис меж зон охорони із зазначенням площі кожної зони	

16. Наявність науково-дослідної та науково-проектної документації на об'єкт:

Найменування документації	Рік розроблення	Автор (організація)	Місце зберігання, інв. №

17. Дослідницькі й реставраційні роботи на об'єкті:

Найменування робіт	Рік проведення	Замовник	Виконавець	Підрядна організація

18. Основні джерела відомостей про об'єкт:

Археологічні матеріали	
Іконографічні матеріали	
Архівні матеріали	
Бібліографічні матеріали	

19. До паспорта додаються графічні матеріали та фотофіксація:

Найменування	Кількість	Дата виконання	Виконавець
Генеральний план з позначенням зон охорони			
Обміри:			
Поперхові плани			
Креслення фасадів (у разі потреби)			
Розрізи			
Фотофіксація:			
Фото загального вигляду			
Фото фрагментів			
Фото деталей			
Фото інтер'єрів			
Інше			

Паспорт склав:

Посада та назва	Спеціальність, кваліфікаційний рівень	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата складання

організаці ї				

Керівник органу охорони культурної спадщини

(ініціали, прізвище, підпис, печатка)

Схвалено

*Наказ Державної служби
охорони культурної спадщини
від 03.06.2004 р. № 11*

**Методичні рекомендації щодо заповнення
облікової картки об'єкта культурної спадщини та
паспорта об'єкта культурної спадщини**

Облікова картка об'єкта культурної спадщини та паспорт об'єкта культурної спадщини заповнюються відповідно до форм облікової картки об'єкта культурної спадщини та паспорта об'єкта культурної спадщини, затверджених наказом Міністерства культури і мистецтв України та Державного комітету України з будівництва та архітектури від 13.05.2004 р. № 295/104, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03.06.2004 р. за № 693/9292.

Облікова картка об'єкта культурної спадщини та паспорт об'єкта культурної спадщини заповнюються фахівцем, котрий має повну вищу спеціальну освіту з відповідної спеціальності (архітектор, археолог, історик, мистецтвознавець, дизайнер) та освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче бакалавра.

У разі внесення змін до облікової картки, паспорта, їх повинен вносити спеціаліст, котрий заповнював картку, паспорт; у разі неможливості – спеціаліст освітньо-кваліфікаційного рівня не нижче того спеціаліста, котрий заповнював картку, паспорт. Зміни до облікової картки, паспорта завіряються підписом і печаткою. В разі зміни категорії пам'ятки заповнюються нові облікова картка та паспорт.

1. Облікова картка

1.1. Облікова картка повинна містити достовірну інформацію про об'єкт культурної спадщини.

1.2. Облікова картка заповнюється українською мовою.

1.3. Текст набирається на комп'ютері в програмному середовищі Microsoft Word for Windows шрифтом Times New Roman (Cyrilic), розміром не менше 11 і не більше 14 з міжрядковим інтервалом 1.

1.4. Облікова картка складається із встановленої кількості тематичних полів, обмежених рамкою, куди вноситься відповідна інформація про конкретний об'єкт. Кожне тематичне поле має ширину, обмежену стандартним форматом А-4. Висота тематичного поля (колонки) – не більше 1/3 аркуша стандартного формату А-4.

1.5. У тематичному полі **«Найменування об'єкта»** подається повна сучасна назва об'єкта. У разі наявності кількох найменувань об'єкта, у т.ч. первісного, відмінного від сучасного, необхідно всі найменування навести в дужках після сучасної назви.

У тематичному полі **«вид»** дається визначення виду об'єкта культурної спадщини відповідно до статті 2 Закону України «Про охорону культурної спадщини»: археологічний; історичний; монументального мистецтва; архітектури та містобудування; садово-паркового мистецтва; ландшафтний. У разі, якщо об'єкт є комплексним і належить до кількох видів, необхідно вказати всі види.

У тематичному полі **«тип»** дається визначення типу об'єкта культурної спадщини відповідно до статті 2 Закону України «Про охорону культурної спадщини»: споруда (витвір); комплекс (ансамбль); визначне місце. При цьому слід розрізняти й точно вказувати комплекси та ансамблі: комплекс – це топографічно визначена група споруд, об'єднана спільною територією; ансамбль – це топографічно визначена група споруд, об'єднана територіально, хронологічно і/або композиційно.

У тематичному полі **«категорія пам'ятки»** вказується, відповідно до документів про взяття об'єкта культурної спадщини на облік як пам'ятки, категорія пам'ятки: **національного значення**; **місцевого значення**. Для об'єкта культурної спадщини, не взятого на державний облік, у цій графі проставляється: **«на державний облік не взято»**.

1.5.1. У тематичному полі 1 **«Дата утворення об'єкта»** наводяться дати створення об'єкта (бажано вказати дати початку і завершення створення) або дата історичної події, з якою пов'язано виникнення об'єкта чи набуття ним історичної і культурної цінності як пам'ятки. Для об'єктів архітектури й містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних, які зазнали значних трансформацій (перебудов, реконструкцій, відтворення) доцільно вказати дати цих трансформацій або їх хронологічні рамки. Для об'єктів археології вказується часовий

проміжок їх існування (проміжки – для багат шарових пам'яток); допускається датування археологічних об'єктів також за епохами – наприклад: 'пізній палеоліт', 'доба бронзи', але з обов'язковим зазначенням хронологічних рамок. Для об'єктів історії, пов'язаних з історичною подією, слід вказувати дату виникнення чи хронологічні рамки функціонування самого об'єкта, а також точну дату історичної події. Для об'єктів історії, пов'язаних із життям та діяльністю відомих осіб, слід вказувати дату виникнення об'єкта, хронологічні рамки життя та діяльності відомої особи в цьому об'єкті, а також дати народження і смерті відомої особи.

1.5.2. У тематичному полі 2 'Місцезнаходження об'єкта' вказується максимально точна адреса об'єкта згідно з чинним адміністративно-територіальним устроєм України (АР Крим, область, район, місто, район в місті, селище, село) та зазначається вулиця (площа, тощо), № садиби (домоволодіння), № об'єкта на території садиби (домоволодіння). Для сільських населених пунктів зазначається центр сільської ради.

Для об'єктів, розташованих поза межами населених пунктів, слід вказувати максимально точну прив'язку до постійних топографічних орієнтирів, а також шляхи під'їзду.

1.5.3. У тематичному полі 3 'Охоронний № пам'ятки' вказується охоронний номер пам'ятки, присвоєний їй при взятті на державний облік. Порядок присвоєння пам'яткам охоронних номерів визначено постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1760. Якщо пам'ятка має (мала) декілька охоронних номерів, необхідно вказати їх усі. Першим проставляється охоронний номер, чинний на момент заповнення облікової картки.

Якщо об'єкт культурної спадщини не взятий на державний облік як пам'ятка, у тематичному полі 3 робиться запис: 'охоронний номер не присвоєно'.

1.5.4. У тематичному полі 4 'Дати і № рішень, відповідно до яких об'єкт узятий на державний облік та визначено категорію пам'ятки' вказуються: повна офіційна назва органу, який прийняв рішення про взяття об'єкта на державний облік, визначення чи зміну його категорії як пам'ятки; назва виду, заголовок розпорядчого документа; дата його прийняття і номер. Якщо об'єкт брався на державний облік або його категорія обліку визначалася кількома документами, необхідно вказати їх усі в хронологічній послідовності.

Якщо об'єкт культурної спадщини не взятий на державний облік як пам'ятка, у тематичному полі 4 робиться запис: 'на державний облік не взято'.

1.5.5. У тематичному полі 5 'Функціональне використання' зазначаються: характер сучасного функціонального використання об'єкта та його території; характер первісного функціонального призначення об'єкта та його території. Якщо протягом існування об'єкта його функціональне використання неодноразово

змінювалося, це необхідно вказати в графі ''інші (протягом часу існування об'єкта)''.

1.5.6. У тематичному полі 6 ''Стислий опис об'єкта'' у відповідних графах вказуються:

1.5.6.1. Розташування. Зазначається характер розташування об'єкта у природному чи/та містобудівному середовищі. Зазначається розташування об'єкта у функціонально-розпланувальній системі населеного пункту (в історичному середмісті; у серединній зоні за межами історичного середмістя; на околиці).

1.5.6.2. Характеристика об'єкта повинна включати опис за таким планом:

Має бути визначена функціональна типологія об'єкта. Для об'єктів археології це: городище, селище, могильник, курган, мегаліт, печера, наскельне зображення, підводний об'єкт, споруда, ділянка археологічного культурного шару. Для об'єктів архітектури та містобудування, історії, монументального мистецтва, які є будівлями чи спорудами це: культові (сакральні), військові (оборонні), житлові, адміністративні, навчально-виховні, лікувально-профілактичні, культурно-просвітницькі, видовищні, торговельні, фінансово-кредитні, виробничі, господарські, інженерні, транспортні, а також архітектурні монументи.

Слід обов'язково вказати габаритні розміри об'єкта.

Для будівлі/споруди необхідно вказати кількість поверхів, наявність підвалу, приміщень на горищі, мансарди. Розпланувальна типологія будівлі/споруди вказується за такими типами: зальний, центричний, анфіладний, коридорний (одно- і двобічний), галерейний, секційний, зблокований, одно- дво- багатоканерний, лінійно-канерний, одно- дво- багатодільний, хрещатий, хрестовокупольний, триконховий, тетраконховий, три-п'ятинавовий, периптер, октогон, базиліка, ротонда.

Описуючи вирішення фасадів слід зазначити: загальне композиційне вирішення, горизонтальні й вертикальні членування фасадів, завершення, вінчання, наявність окремих архітектурних елементів (ганки, галереї, ґрати, хрести тощо), декору (портали, наличники, руст).

Необхідно стисло описати вирішення інтер'єрів: сходи, підлоги, стелі, стіни, обладнання (печі, каміни, кіоти, іконостаси тощо), покриття стін і стель.

Слід вказати загальну стилістичну характеристику архітектурного вирішення об'єкта.

Для об'єктів археології дається стисла характеристика культурного шару (площа, потужність, стратиграфія, наявність об'єктів та речових знахідок).

1.5.6.3. Наявність творів мистецтва. Вказується наявність чи відсутність на території чи в межах об'єкта, на його фасадах

та/чи в інтер'єрі творів малярства, скульптури, декоративно-ужиткового мистецтва.

1.5.7. Тематичне поле 7 ''Перелік складових'' заповнюється тільки для таких типів об'єктів як комплекси (ансамблі) та визначні місця. Тут має бути подано повний перелік усіх складових: будівель, споруд, малих архітектурних форм, межових стін, брам, валів, курганів, городищ, селищ, могильників, кладовищ, окремих поховань, пам'ятників, пам'ятних знаків, скульптур, стел, рельєфів, елементів упорядження (благоустрою), елементів ландшафту (акваторій, пагорбів, долин, садів і парків, груп і окремих дерев, чагарників).

1.5.8. У тематичному полі 8 ''Ступінь схоронності об'єкта'' зазначаються:

матеріали, з яких виконано об'єкт і його окремі частини (дерево, земля, саман, цегла, камінь, залізобетон, метал);

конструкції (для будівель і споруд): каркас, фахверк, зруб, моноліт, несучі поздовжні чи поперечні стіни, стояково-балкова система тощо; характер перекриттів (дерев'яні балкові, муровані з цегли чи каменю склепіння, залізобетонні балки і плити тощо);

узагальнена оцінка технічного стану за такими категоріями: добрий; задовільний; незадовільний; аварійний.

1.5.9. Тематичне поле 9 ''Наявність науково-проектної документації на об'єкт'': у відповідних графах таблиці мають бути зазначені: найменування і вид документації; рік (роки) її розроблення: прізвище й ініціали автора (розробника, наукового керівника, відповідального виконавця); повне найменування і юридична адреса організації, яка розробляла науково-проектну документацію; місце зберігання документації та інвентарні номери (шифри зберігання).

У разі, якщо науково-проектна документація на пам'ятку не розроблялася, у першій графі тематичного поля 9 робиться запис: ''науково-проектна документація не розроблялася''.

У разі, якщо на об'єкт культурної спадщини, не взятий на державний облік як пам'ятка, розроблялася проектна чи вишукувальна документація, у тематичному полі 9 доцільно зазначити наявність такої документації.

1.5.10. У тематичному полі 10 зазначається наявність графічних матеріалів та матеріалів фотофіксації об'єкта, що оформлюються як додатки до облікової картки. Обов'язковою є наявність генерального плану території з позначенням зон охорони (якщо вони визначені), плану об'єкта, фото загального вигляду об'єкта.

У відповідних графах таблиці тематичного поля 10 вказуються кількість матеріалів кожного виду, дату виконання і прізвища та ініціали виконавців (фотографа, архітектора, археолога, мистецтвознавця, техніка, кресляра тощо).

Фотофіксація об'єкта має бути виконана, як правило, в рік складання облікової картки.

Графічні матеріали, які додаються до облікової картки, повинні бути виконані на підставі точних інструментальних обмірів на аркушах стандартного формату (А-3, А-4), у стандартних масштабах (1:100, 1:200, 1:500, 1:1000, 1:2000, 1:5000), мати позначення масштабу, орієнтацію (для планів і генеральних планів), у необхідних випадках – експлікацію, бути придатними для тривалого зберігання й механічного копіювання.

Усі графічні матеріали та матеріали фотофіксації мають бути проанотовані з зазначенням найменування об'єкта і назви виду графічної документації чи сюжету фотофіксації, точки (напрямку) знімання, дати, прізвища й ініціалів виконавця.

1.5.11. В тематичному полі "Облікову картку склав" зазначаються такі відомості про фахівця, котрий склав облікову картку: посада та назва організації, спеціальність (згідно з дипломом про освіту, про присудження наукового ступеня), освітньо-кваліфікаційний рівень (молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр), науковий ступінь – кандидат наук, доктор наук, прізвище й ініціали, особистий підпис і дата складання паспорта.

1.5.12. Кожна облікова картка має бути підписана керівником відповідного органу охорони культурної спадщини (з зазначенням повного найменування органу, посади керівника, його прізвища, ініціалів) та завірена печаткою цього органу.

2. Паспорт

2.1. Паспорт повинен містити всебічну, докладну й достовірну інформацію про об'єкт культурної спадщини.

2.2. Паспорт заповнюється українською мовою. У разі, якщо на пам'ятці є написи іншими мовами, в тексті паспорта вони наводяться мовою оригіналу та в українському перекладі.

2.3. Текст набирається на комп'ютері в програмному середовищі Microsoft Word for Windows шрифтом Times New Roman (Cyrilic), розміром не менше 11 і не більше 14 з міжрядковим інтервалом 1.

2.4. Паспорт складається з установленної кількості тематичних полів, обмежених рамкою, куди вноситься відповідна інформація про конкретний об'єкт. Кожне тематичне поле має ширину, обмежену стандартним форматом А-4. Висота тематичного поля (колонки) – не більше одного аркуша стандартного формату А-4.

2.5. У тематичному полі "Найменування об'єкта" подається повна сучасна назва об'єкта. У разі наявності кількох найменувань об'єкта, у т.ч. первісного, відмінного від сучасного, необхідно всі найменування навести в дужках після сучасної назви.

У тематичному полі ''вид'' дається визначення виду об'єкта культурної спадщини відповідно до статті 2 Закону України ''Про охорону культурної спадщини'': археологічний; історичний; монументального мистецтва; архітектури та містобудування; садово-паркового мистецтва; ландшафтний. У разі, якщо об'єкт є комплексним і належить до кількох видів, необхідно вказати всі види.

У тематичному полі ''тип'' дається визначення типу об'єкта культурної спадщини відповідно до статті 2 Закону України ''Про охорону культурної спадщини'': споруда (витвір); комплекс (ансамбль); визначне місце. При цьому слід розрізняти й точно вказувати комплекси та ансамблі: комплекс – це топографічно визначена група споруд, об'єднана спільною територією; ансамбль – це топографічно визначена група споруд, об'єднана територіально, хронологічно і/або композиційно.

У тематичному полі ''**категорія пам'ятки**'' вказується, відповідно до документів про взяття об'єкта культурної спадщини на облік як пам'ятки, категорія пам'ятки: **національного значення; місцевого значення**. Для об'єкта культурної спадщини, не взятого на державний облік, у цій графі проставляється: ''**на державний облік не взято**''.

2. 5.1. У тематичному полі 1 ''Дата утворення об'єкта'' наводяться дати утворення об'єкта (бажано вказати дати початку і завершення створення) або дата історичної події, з якою пов'язано виникнення об'єкта чи набуття ним історичної і культурної цінності як пам'ятки. Для об'єктів архітектури й містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних, які зазнали значних трансформацій (перебудов, реконструкцій, відтворення) доцільно вказати дати цих трансформацій або їх хронологічні рамки. Для об'єктів археології вказується часовий проміжок їх існування (проміжки – для багаточасових пам'яток); допускається датування археологічних об'єктів також за епохами – наприклад: ''пізній палеоліт'', ''доба бронзи'', але з обов'язковим зазначенням хронологічних рамок. Для об'єктів історії, пов'язаних з історичною подією, слід вказувати дату виникнення чи хронологічні рамки функціонування самого об'єкта, а також точну дату історичної події. Для об'єктів історії, пов'язаних із життям та діяльністю відомих осіб, слід вказувати дату виникнення об'єкта, хронологічні рамки життя та діяльності відомої особи в цьому об'єкті, а також дати народження і смерті відомої особи.

2.5.2. У тематичному полі 2 ''Місцезнаходження об'єкта'' вказується максимально точна адреса об'єкта згідно з чинним адміністративно-територіальним устроєм України: область, АР Крим, район в області чи в місті, селище, село) та зазначається вулиця (площа), № садиби (домоволодіння), № об'єкта на території садиби (домоволодіння). Для сільських населених пунктів зазначається центр сільської ради.

Для об'єктів, розташованих поза межами населених пунктів, слід вказувати максимально точну прив'язку до постійних топографічних орієнтирів, а також шляхи під'їзду.

2.5.3. У тематичному полі 3 "'Охоронний № пам'ятки'" вказується охоронний номер пам'ятки, присвоєний їй при взятті на державний облік. Порядок присвоєння пам'яткам охоронних номерів визначено постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1760. Якщо пам'ятка має (мала) декілька охоронних номерів, необхідно вказати їх усі. Першим проставляється охоронний номер, чинний на момент заповнення паспорта.

Якщо об'єкт культурної спадщини не взятий на державний облік як пам'ятка, у тематичному полі 3 робиться запис: "'охоронний номер не присвоєно'".

2.5.4. У тематичному полі 4 "'Дати і № рішень, відповідно до яких об'єкт узято на державний облік та визначено категорію пам'ятки'" вказуються: повна офіційна назва органу, який прийняв рішення про взяття об'єкта на державний облік, визначення чи зміну його категорії як пам'ятки; назва і заголовок нормативного чи розпорядчого акта; дата його прийняття і номер. Якщо об'єкт брався на державний облік або його категорія обліку визначалася кількома документами, необхідно вказати їх усі в хронологічній послідовності.

Якщо об'єкт культурної спадщини не взятий на державний облік як пам'ятка, у тематичному полі 3 робиться запис: "'на державний облік не взято'".

2.5.5. У тематичному полі 5 "'Наявність охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок'" вказується наявність чи відсутність на пам'ятці чи/та в межах її території охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів та позначок. Слід вказати дату і місце встановлення на пам'ятці чи на її території охоронної дошки чи охоронного знаку, матеріали, з яких їх виготовлено.

Якщо об'єкт культурної спадщини не взятий на державний облік як пам'ятка, тематичне поле 5 може залишатися незаповненим.

В разі наявності меморіальних дощок, для кожної меморіальної дошки вказуються місце встановлення на об'єкті (пам'ятці), дата встановлення, автори (архітектор, скульптор), матеріал, розміри, а також наводяться повністю тексти написів. У разі, якщо меморіальних дощок немає, це слід зазначити.

2.5.6. У тематичному полі 6 "'Власник'" вказується форма власності (державна, комунальна, приватна), подається повна юридична назва власника та його юридична адреса з номерами телефона, факса, адресою електронної пошти. Якщо власником є фізична особа, слід вказати її прізвище, ім'я, по-батькові, серію і номер паспорта, дату його видачі й ким виданий, вказати дані про реєстрацію за місцем постійного мешкання. По можливості слід вказати реквізити правоустановлюючого документа на право власності. Якщо об'єкт культурної спадщини має декілька

власників, слід вказати їх усіх із зазначенням, хто якою часткою об'єкта володіє.

2.5.7. У тематичному полі 7 "'Користувач'" подається повна юридична назва користувача та його юридична адреса з номерами телефона, факса, адресою електронної пошти. Якщо користувачем є фізична особа, слід вказати її прізвище, ім'я, по-батькові, серію і номер паспорта, дату його видачі й ким виданий, вказати дані про реєстрацію за місцем постійного мешкання. По можливості слід вказати реквізити правоустановлюючого документа (договора) на право користування. Якщо об'єкт культурної спадщини перебуває в користуванні декількох користувачів, слід вказати їх усіх із зазначенням, у кого яка частка об'єкта перебуває у користуванні.

2.5.8. У тематичному полі 8 "'Охоронний договір'" вказується дата підписання і номер охоронного договору, а також орган охорони та користувач (власник), які підписали охоронний договір.

У разі, якщо охоронний договір не укладено, у тематичному полі 8 робиться запис: "'охоронний договір не укладено"'.

2.5.9. У тематичному полі 9 "'Функціональне використання'" зазначаються: характер сучасного функціонального використання об'єкта та його території; характер первісного функціонального призначення об'єкта та його території. Якщо протягом часу існування об'єкта його функціональне використання неодноразово змінювалося, це необхідно вказати в графі "'інші (протягом часу існування об'єкта)"'.

2.5.10. У тематичному полі 10 "'Історичні дані про об'єкт'" вказуються: причини, характер і хронологія утворення (виникнення) та змін об'єкта. Характер інших історичних даних, що мають бути зазначені в цьому тематичному полі, залежить від виду об'єкта:

для археологічних об'єктів вказуються також ким і коли виявлено об'єкт, провадилися розвідки і розкопки, з зазначенням характеру проведених робіт, установи, організації, прізвища й ініціалів дослідника, а також місця зберігання колекцій і наукових звітів;

для історичних об'єктів подається також коротка характеристика важливих історичних подій, життя та діяльності відомих осіб, у зв'язку з якими об'єкт набуває історичної і культурної цінності як пам'ятка;

для об'єктів монументального мистецтва, архітектури та містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних вказуються також власники, з якими пов'язані виникнення й історія об'єкта, замовники, автори (архітектори, урбаністи, скульптори, художники, садівники, дизайнери тощо), виконавці робіт.

2.5.11. У тематичному полі 11 "'Відомості про сучасний стан об'єкта'" у відповідних графах вказуються:

2.5.11.1. Розташування об'єкта і роль його в навколишньому середовищі. Зазначається характер розташування об'єкта у природному чи/та містобудівному середовищі, визначається композиційна роль об'єкта в середовищі (домінанта, акцент, рядовий об'єкт). У разі необхідності описуються: розміри й форма об'єкта, його території, орієнтація, межі території, основні підходи. Зазначається розташування об'єкта у функціонально-розпланувальній системі населеного пункту (в історичному середмісті; у серединній зоні за межами історичного середмістя; на околиці), а також зазначається характер розпланувальної системи, в якій об'єкт розташований (регулярна; нерегулярна або ландшафтна; змішана).

2.5.11.2. Ландшафт. Зазначається характеристика ландшафту за такими аспектами: рельєф (гряда, долина, пагорб, схил, гора, котловина, амфітеатр, яр, мис, заплава, каньйон, плато, низина, рівнина, вододіл); гідрографічна мережа (став, озеро, річка, струмок, море, затока, болото); рослинність: за видами насаджень (парки, ліси, лісопарки, лугопарки, гідропарки, дендропарки, сквери, сади, ботанічні сади, бульвари); за типом (дерева, чагарники, ліани, квіти, трави); за породами (вічнозелені, листопадні, листяні, шпилькові).

2.5.11.3. Опис об'єкта повинен бути виконаний за таким планом:

Має бути визначена функціональна типологія об'єкта. Для об'єктів археології це: городище, селище, могильник, курган, мегаліт, печера, наскельне зображення, підводний об'єкт, споруда, ділянка археологічного культурного шару. Для об'єктів архітектури та містобудування, історії і монументального мистецтва, які є будівлями чи спорудами це: культові (сакральні), військові (оборонні), житлові, адміністративні, навчально-виховні, лікувально-профілактичні, культурно-просвітницькі, видовищні, торговельні, фінансово-кредитні, виробничі, господарські, інженерні, транспортні, а також архітектурні монументи.

Слід обов'язково вказати габаритні розміри об'єкта.

Для будівлі/споруди необхідно вказати кількість поверхів, наявність підвалу, приміщень на горищі, мансарди, загальну і корисну площу, будівельний об'єм. Розпланувальна типологія будівлі/споруди вказується за такими типами: зальний, центричний, анфіладний, коридорний (одно- і двобічний), галерейний, секційний, зблокований, одно- дво- багатокімберний, лінійно-кімберний, одно- дво- багатодільний, хрещатий, хрестовокупольний, триконховий, тетраконховий, три-п'ятинавовий, периптер, октогон, базиліка, ротонда.

Описуючи вирішення фасадів слід в обов'язковому порядку зазначити: загальне композиційне вирішення, горизонтальні й вертикальні членування фасадів, завершення, вінчання, окремі

архітектурні елементи (ґанки, галереї, ґрати, хрести тощо), декор (портали, наличники, руст).

Щодо вирішення інтер'єрів слід описати: сходи, підлоги, стелі, стіни, обладнання (печі, каміни, кіоти, іконостаси тощо), покриття стін і стель.

Слід вказати загальну стилістичну характеристику архітектурного вирішення об'єкта.

Для об'єктів археології дається характеристика культурного шару (площа, потужність, стратиграфія, наявність об'єктів) та коротко описуються основні речові знахідки.

2.5.11.4. Перебудови, втрати й історичні нашарування. Слід вказати всі відомі на час заповнення паспорта зміни, яких зазнав об'єкт протягом свого існування з зазначенням їх дат, причин і наслідків, авторства. Історичні нашарування слід класифікувати на дві категорії: дисгармонійні; доповнюючі (останні є невід'ємною частиною об'єкта культурної спадщини і не спотворюють його). У кінці можна зазначити відсоток втрат первинного вигляду (ця інформація є факультативною). У разі, якщо об'єкт не зазнав перебудов/втрат, це слід зазначити.

2.5.11.5. Наявність творів мистецтва та їх опис. Вказується наявність чи відсутність на території чи в межах об'єкта, на його фасадах та/чи в інтер'єрі творів малярства, скульптури, декоративно-ужиткового мистецтва, дається їх коротка характеристика з зазначенням стилістики, пластичного та колористичного вирішення, авторства.

2.5.11.6. Опис території об'єкта повинен містити інформацію про стан території об'єкта і наявність на ній будівель, споруд, у т.ч. тимчасових, малих архітектурних форм, архітектурних елементів, творів скульптури, дерев і чагарників, характер озеленення і впорядження (благоустрою).

2.5. 11.7. В графі "'Загальна оцінка технічного стану об'єкта, дата та № акта технічного стану"' зазначаються:

матеріали, з яких виконано об'єкт і його окремі частини (дерево, саман, цегла, камінь (граніт, мармур, вапняк, пісковик, ракушняк тощо), бетон, залізобетон, метал (чавун, сталь, мідь, бронза, алюміній тощо); для об'єктів монументального мистецтва вказується також техніка виконання;

конструкції (для будівель і споруд): каркас, фахверк, зруб, моноліт, несучі поздовжні чи поперечні стіни, стояково-балкова система тощо; обов'язково слід вказати характер перекриттів (дерев'яні балкові, муровані з цегли чи каменю склепіння, залізобетонні балки і плити тощо);

ступінь капітальності (для будівель і споруд) залежить від матеріалу й конструктивної системи, а також від характеру перекриттів; капітальною є мурована з каменю чи цегли або виконана в залізобетонних конструкціях споруда з незгораючими перекриттями; відтак ступінь капітальності має зазначатися наступним чином:

- мурована споруда з вогнестійким перекриттям;
- мурована споруда з невогнестійким перекриттям;
- змішана споруда;
- дерев'яна споруда;

загальна оцінка технічного стану подається узагальнено, не повторюючи відомостей, які містяться в акті технічного стану, за такими категоріями: добрий; задовільний; незадовільний; аварійний. Має бути посилання на дату і номер акта технічного стану пам'ятки, що складається за формою, затвердженою наказом Держбуду України від 30.01.2002 р. № 21.

2.5.11.8. У графі 'Наявність інженерних мереж та інженерного обладнання' вказуються:

наявність чи відсутність на території об'єкта інженерних мереж: водогін, побутова і злизова каналізація, теплові мережі, кабельні мережі, лінії електропередач, газопровід, слаботочні мережі, освітлення, свердловини, колодязі, дренаж, тунелі і штольні, очисні споруди, котельні, електростанції;

наявність чи відсутність, а також характер інженерного обладнання (для будівлі, споруди): опалення, водогін, каналізація, освітлення й електрична мережа, вентиляція, кондиціювання, механічні системи, слаботочні мережі.

2.5.11.9. У графі 'Дата і № довідки про майнову цінність об'єкта, найменування організації, яка провела оцінку, вартість в гривнях' вказуються: дата проведення грошової оцінки об'єкта і повне найменування та юридична адреса організації, яка провела грошову оцінку; майнова цінність об'єкта, обчислена в гривнях згідно з методикою, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26.09.2002 № 1447.

У разі, якщо грошова оцінка об'єкта не проводилась, робиться запис: 'майнова цінність не визначена'.

2.5.12. Тематичне поле 12 'Перелік складових' заповнюється тільки для таких типів об'єктів як комплекси (ансамблі) та визначні місця. Тут має бути подано повний перелік усіх складових: будівель, споруд, малих архітектурних форм, межових стін, брам, валів, курганів, городищ, селищ, могильників, кладовищ, окремих поховань, пам'ятників, пам'ятних знаків, скульптур, стел, рельєфів, елементів упорядження (благоустрою), елементів ландшафту (акваторій, пагорбів, долин, садів і парків, груп і окремих дерев, чагарників).

2.5.13. У тематичному полі 13 'Територія об'єкта' вказується: у верхній графі – площа території (у квадратних метрах чи в гектарах); у нижній графі описуються межі території об'єкта з зазначенням сусідніх землекористувачів.

2.5.14. У тематичному полі 14 'Оцінка антропологічної, археологічної, естетичної, етнографічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності об'єкта' мають міститися результати оцінки антропологічної, археологічної, естетичної, етнографічної, історичної, мистецької, наукової чи

художньої цінності об'єкта з переліком тих якостей об'єкта, які відповідають критеріям, установленим постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1760, і завдяки яким об'єкт набуває історичної та культурної цінності як пам'ятка.

2.5.15. Тематичне поле 15 "'Зони охорони пам'ятки'" заповнюється тільки для пам'яток, узятих на державний облік. У тематичному полі 15 мають бути зазначені: повне найменування та юридична адреса організації-розробника науково-проектної документації з визначення зон охорони пам'ятки; дата розроблення науково-проектної документації з визначення зон охорони пам'ятки; повна назва органу, який прийняв рішення про затвердження зон охорони пам'ятки, назва, заголовок, дата і номер розпорядчого документа про затвердження зон охорони пам'яток.

У нижній графі дається короткий опис меж кожної із зон охорони пам'яток із зазначенням площі кожної зони, а саме: охоронної зони, зони регулювання забудови, зони охоронюваного ландшафту, зони охорони археологічного культурного шару.

У разі, якщо зони охорони пам'ятки не визначені, у верхній графі тематичного поля 15 робиться запис: "'зони охорони пам'ятки не визначені'".

2.5.16. Тематичне поле 16 "'Наявність науково-дослідної та науково-проектної документації на об'єкт'" заповнюється тільки для пам'яток, узятих на державний облік. У відповідних графах таблиці тематичного поля 16 мають бути зазначені: найменування і вид документації (наукова, проектна, вишукувальна); рік (роки) її розроблення: прізвище й ініціали автора (розробника, наукового керівника, відповідального виконавця); повне найменування і юридична адреса організації, яка розробляла науково-проектну документацію; місце зберігання документації та її інвентарні номери (шифри зберігання).

У разі, якщо науково-проектна документація на пам'ятку не розроблялася, у першій графі тематичного поля 16 робиться запис: "'науково-проектна документація не розроблялася'".

У разі, якщо на об'єкт культурної спадщини, не взятий на державний облік як пам'ятка, розроблялася проектна чи вишукувальна документація, у тематичному полі 16 доцільно зазначити наявність такої документації.

2.5.17. Тематичне поле 17 "'Дослідницькі й реставраційні роботи на об'єкті'" повинно містити у відповідних графах таблиці такі відомості: найменування і коротка характеристика проведених на об'єкті робіт; рік (роки) проведення; повне найменування і юридична адреса замовника; прізвище й ініціали автора проекту (головного архітектора проекту) реставрації, наукового керівника дослідницьких робіт (у т.ч. археологічних розвідок чи розкопок), повне найменування і юридична адреса проектної, науково-дослідної організації; повне найменування і

юридична адреса підрядної організації (у разі необхідності – генпідрядника та субпідрядників).

У разі, якщо дослідницькі й реставраційні роботи не проводилися, у першій графі тематичного поля 17 робиться запис: "дослідницькі й реставраційні роботи не проводилися".

2.5.18. У тематичному полі 18 "Основні джерела відомостей про об'єкт" подається перелік джерел за рубриками таблиці: археологічні матеріали, іконографічні матеріали, архівні матеріали, бібліографічні матеріали. Перелік повинен мати суцільну нумерацію позицій. Форма запису даних в переліку має відповідати вимогам державного стандарту щодо бібліографічних посилань.

2.5.19. У тематичному полі 19 зазначається наявність графічних матеріалів та матеріалів фотофіксації об'єкта (пам'ятки), що оформлюються як додатки до паспорта. Обов'язковою є наявність генерального плану території з позначенням зон охорони, плану об'єкта (поповерхових планів), фото загального вигляду об'єкта, фрагменту чи деталі. У разі потреби можна додавати креслення фасадів та розрізів об'єкта. У разі наявності цінних інтер'єрів, творів монументального мистецтва, фотофіксація кожного з них є обов'язковою.

У відповідних графах таблиці тематичного поля 19 вказуються кількість матеріалів кожного виду, дату виконання і прізвища та ініціали виконавців (фотографа, архітектора, археолога, мистецтвознавця, техніка, кресляра тощо).

Фотофіксація об'єкта має бути виконана, як правило, в рік складання паспорта. Історична іконографія додається до паспорта у виняткових випадках.

Графічні матеріали, які додаються до паспорта, повинні бути виконані на підставі точних інструментальних обмірів на аркушах стандартного формату (А-2, А-3, А-4), у стандартних масштабах (1:50, 1:100, 1:200, 1:500, 1:1000, 1:2000, 1:5000), мати позначення масштабу, орієнтацію (для планів і генеральних планів), у необхідних випадках – експлікацію, бути придатними для тривалого зберігання й механічного копіювання.

Усі графічні матеріали та матеріали фотофіксації мають бути проанотовані з зазначенням найменування об'єкта і назви виду графічної документації чи сюжету фотофіксації, точки (напрямку) знімання, дати, прізвища й ініціалів виконавця.

2.5.20. В тематичному полі "Паспорт склав" зазначаються відомості про фахівця, котрий склав паспорт: посада та назва організації, спеціальність (згідно з дипломом про освіту, про присудження наукового ступеня), кваліфікаційний рівень (бакалавр, молодший спеціаліст, спеціаліст, магістр, кандидат, доктор наук), прізвище й ініціали, особистий підпис і дата складання паспорта.

5.25. Кожен паспорт має бути підписаний керівником відповідного органу охорони культурної спадщини (з зазначенням

повного найменування органу, посади керівника, його прізвища, ініціалів) та завірений печаткою цього органу.

Схвалено

*Наказ Державної служби
охорони культурної спадщини
від 15. 09. 2005 р. № 15*

**Методичні рекомендації щодо визначення предмету охорони
об'єкта культурної спадщини**

Згідно зі статтею 1 Закону України "Про охорону культурної спадщини" встановлено, що предмет охорони об'єкта культурної спадщини – характерна властивість об'єкта культурної спадщини, що становить його історико-культурну цінність, на підставі якої цей об'єкт визнається пам'яткою.

При визначенні предмету охорони об'єкта культурної спадщини слід керуватися критеріями, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1760 "Про затвердження Порядку визначення категорій пам'яток для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України", а саме:

Об'єкти культурної спадщини національного значення є особливою історичною або культурною цінністю і повинні відповідати критерію автентичності, а також принаймні одному з таких критеріїв:

справили значний вплив на розвиток культури, архітектури, містобудування, мистецтва країни;

безпосередньо пов'язані з історичними подіями, віруваннями, життям і діяльністю видатних людей;

репрезентують шедевр творчого генія, стали етапними творами видатних архітекторів чи інших митців;

були витворами зниклої цивілізації чи мистецького стилю.

Критерій автентичності означає, що пам'ятка повинна значною мірою зберегти свою форму та матеріально-технічну структуру, історичні нашарування, а також роль у навколишньому середовищі.

Об'єкти культурної спадщини місцевого значення повинні відповідати критерію автентичності, а також принаймні одному з таких критеріїв:

вплинули на розвиток культури, архітектури, містобудування, мистецтва певного населеного пункту чи регіону;

пов'язані з історичними подіями, віруваннями, життям і діяльністю видатних людей певного населеного пункту чи регіону;
є творами відомих архітекторів або інших митців;

є культурною спадщиною національної меншини чи регіональної етнічної групи.

Визначений на підставі цих критеріїв предмет охорони має бути зазначений в обліковій картці об'єкта культурної спадщини та паспорті об'єкта культурної спадщини, які заповнюються відповідно до форм облікової картки об'єкта культурної спадщини та паспорта об'єкта культурної спадщини, затверджених наказом Міністерства культури і мистецтв України та Державного комітету України з будівництва та архітектури від 13.05.2004 р. № 295/104, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03.06.2004 р. за № 693/9292.

В **обліковій картці** у тематичному полі 6 **'Стислий опис об'єкта'** у кінці графі **'Характеристика об'єкта'** вказується тільки наявність або відсутність **предмету охорони** об'єкта культурної спадщини.

У **паспорті** відомості про **предмет охорони** записуються у кількох тематичних полях, відповідно до специфіки конкретного об'єкта культурної спадщини.

У тематичному полі 10 **'Історичні дані про об'єкт'** вказуються: причини, характер і хронологія утворення (виникнення) та змін об'єкта. Характер інших історичних даних, що мають бути зазначені в цьому тематичному полі, залежить від виду об'єкта:

для історичних об'єктів подається коротка характеристика важливих історичних подій, життя та діяльності відомих осіб, у зв'язку з якими об'єкт набуває історичної і культурної цінності як пам'ятка;

для об'єктів монументального мистецтва, архітектури та містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних вказуються також власники, з якими пов'язані виникнення й історія об'єкта, замовники, автори (архітектори, урбаністи, скульптори, художники, садівники, дизайнери тощо), виконавці робіт.

У тематичному полі 11 **'Відомості про сучасний стан об'єкта'** у графі **'Опис об'єкта'** слід визначити функціональну типологію об'єкта, його композиційне вирішення, горизонтальні й вертикальні членування фасадів, завершення, вінчання, окремі архітектурні елементи, декор, вирішення інтер'єрів, загальну стилістичну характеристику архітектурного вирішення об'єкта, наявність творів мистецтва та їх опис з зазначенням стилістики, пластичного та колористичного вирішення, авторства. Для об'єктів археології дається характеристика культурного шару (площа, потужність, стратиграфія, наявність об'єктів) та коротко описуються основні речові знахідки.

Підсумкове визначення предмету охорони об'єкта культурної спадщини дається у тематичному полі 14 "'Оцінка антропологічної, археологічної, естетичної, етнографічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності об'єкта'". Тут мають міститися результати оцінки антропологічної, археологічної, естетичної, етнографічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності об'єкта з повним переліком тих якостей об'єкта, які відповідають критеріям, установленим постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1760, і завдяки яким об'єкт набуває історичної та культурної цінності як пам'ятка.